



# BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

*BANU Journal of Health Science and Research*

DOI: 10.46413/boneyusbad.1076191

Özgün Araştırma / Original Research

## Jinekolojik Kanserli Hastalarda Algılanan Stres ile Umud Düzeyi İlişkisinin Belirlenmesi *Determination of the Relationship between Perceived Stress and Hope Level in Patients with Gynecological Cancer*

Eşe URAS<sup>1</sup>  Kerime Derya BEYDAĞ<sup>2</sup> 

<sup>1</sup> Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim Araştırma Hastanesi, Uzman Hemşire

<sup>2</sup> İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü., Doç. Dr.

Sorumlu yazar /  
Corresponding author:

Kerime Derya BEYDAĞ

[derya.beydag@gedik.edu.tr](mailto:derya.beydag@gedik.edu.tr)

Geliş tarihi / Date of receipt: 19.02.2022

Kabul tarihi / Date of acceptance: 28.04.2022

**Atf / Citation:** Uras, E., Beydağ, K.D. (2022). Jinekolojik kanserli hastalarda algılanan stres ile umut düzeyi ilişkisinin belirlenmesi. *BANÜ Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 103-110. doi: 10.46413/boneyusbad.1076191

\*Bu çalışma, İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı tarafından 2019 yılında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

### ÖZET

**Amaç:** Bu araştırma, jinekolojik kanserli hastaların algıladıkları stres düzeyi ile umut düzeyi ilişkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

**Gereç ve Yöntem:** Araştırma, Haziran-Ekim 2018 tarihleri arasında, bir tıp fakültesi hastanesinin kadın hastalıkları ve doğum kliniğinde yatarak ve radyasyon onkolojisi ünitesinde gününbirlik tedavi gören 124 hasta ile yapılmıştır. Veriler "Algılanan Stres Ölçeği" (ASÖ) ve "Sürekli Umud Ölçeği" (SUÖ) ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde Kruskal Wallis testi, Man Whitney U testi, sperman korelasyon testi ve lineer regresyon analizi kullanılmıştır.

**Bulgular:** ASÖ puan ortalaması  $34.56 \pm 8.27$  ve SUÖ puan ortalaması  $56.31 \pm 7.80$  olarak bulunmuştur. ASÖ ile SUÖ arasında negatif yönde orta düzeyde korelasyon bulunmuştur ( $p < 0.05$ ).

**Sonuç:** Hastaların algıladıkların stresin şiddetini hastaların olumsuz duygular içinde olması, psikolojik desteğe ihtiyaç duyması ve yatarak tedavi alması belirlemektedir. Umud düzeyi belirleyicisi ise hastaların olumlu duygular içinde olması olarak saptanmıştır. Bireylerin algılanan stres düzeyi ve umud düzeyleri arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Bu sonuçlara göre, jinekolojik kanser hastalarında umudun yüksek olması algılanan stresi azaltmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Jinekolojik kanser, Algılanan stres, Umud

### ABSTRACT

**Aim:** This study was carried out as descriptive and cross-sectional in order to determination of relationship between perceived stress and hope level in gynecological cancer patients.

**Material and Method:** The study was conducted between June and October 2018 with 124 inpatients treated at Medical Faculty Hospital's Obstetrics and Gynecology Clinic. The data were collected the Perceived Stress Scale and the Dispositional Hope Scale. The data were evaluated Kruskal Wallis test, Man Whitney U test, sperman correlation test and linear regression analysis were used in the analysis of the data.

**Results:** The mean score of Perceived Stress Scale (PSS) was  $34.56 \pm 8.27$  and the mean score of Dispositional Hope Scale (DHS) was  $56.31 \pm 7.80$ . A negative correlation was found between DHS and PSS.

**Conclusion:** The predictors of the severity of the perceived stress level of the patients determine the negative emotions of the patients, the need for psychological support and the inpatient treatment. The predictor of hope was determined to be positive emotions. There was a moderate negative correlation between perceived stress level and hope levels of individuals. According to these results, high hope in gynecologic cancer patients reduces perceived stress.

**Keywords:** Gynecological cancer, Perceived stress, Hope

## GİRİŞ

Çağımızın en önemli sağlık sorunu olan kanser, ülkemizde sebebi bilinen ölümler arasında kardiyovasküler hastalıklardan sonra ikinci sırada ölüm sebebidir (Bilge, Kaydırak ve Aslan, 2016). Jinekolojik kanserler, kadınlarda sık görülen kanserlerdendir. Küresel Kanser İnsidansı, Mortalite ve Prevalans (GLOBOCAN) 2020 verilerine göre; ülkemizde kadınlarda görülen ilk on kanser arasında jinekolojik kanserlerden uterus korpusu (endometriyum) %5.9 görülme oranı ile beşinci, over kanseri %4 ile yedinci sırada yer almaktadır (Ferlay ve ark., 2021).

Üreme organları, çoğu toplumda kadın için üretkenliğin, anneliğin, cinselliğin bir sembolüdür ve kadının beden imajının şekillenmesinde önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Üreme organları ile ilgili hastalıklar bu sebeple kadınlığın kaybı, kusurlu ve eksik olma biçiminde yorumlanabilmektedir. Jinekolojik kanserler hastalar ve hasta yakınlarını hem hastalığın neden olduğu olumsuz düşünceler, hem de uygulanan tedavi ve yan etkilerinden bedensel ve ruhsal olarak olumsuz etkilemektedir. Kanser, hastalarda beden imajında bozulma, cinsel kimlik ve üreme yeteneğinde bozulma, aile ve iş hayatındaki olumsuzluklara ve gelecekteki yaşama yönelik kaygıya neden olabilmektedir (Eker ve Aslan, 2017; Yıldız, Dedeli ve Pakyüz, 2016).

Kanser, sadece bedensel bir sağlık sorunu olmayıp, aynı zamanda ruhsal ve psikososyal bileşenleri de olan hastalıktır. Kanser tanısı alan hastalar; kanseri tedavisi olmayan, korkutucu, ağrı verici bir sağlık sorunu olarak görmekte ve fiziksel bozulma, etkisiz ağrı yönetimi alınan tedavilerin yan etkileri kanserli hastalarda ciddi stres yaratmaktadır (Atmaca ve Durat, 2015).

Umut, bireyin içindeki motivasyonu cesaretlendiren önemli bir etkidir ve hastalık durumunda karamsarlık, çaresizlik duygularını önleyerek bireyin olumlu yaşam enerjisine katkıda bulunmaktadır. Atan ve arkadaşlarının (2020) jinekolojik kanserli hastaların psikososyal özelliklerini inceledikleri çalışmada, hastaların umut düzeyleri arttıkça depresyon düzeyinin azaldığını saptamıştır (Atan, Özer ve Turan, 2020). Bilgin ve Yıldırım'ın (2014) kanser hastaları ile yaptıkları çalışmada umutsuzluk düzeyleri yüksek olan hastaların intihar düşüncesinin olduğu tespit edilmiştir.

Hemşireler, kanserli hastaların kendi durumlarını

kabul etme sürecinde önemli bir role sahiptir. Hemşirelerin, hemşirelik bakım sürecini uygularken hastaların umut düzeyini tespit etmesi, hemşirelik uygulamalarına ışık tutabilecek önemli bir veri olabilir. Hastaların umut düzeylerinin yüksek olması, tedaviye uyum süreçlerini etkileyerek, yaşam doyumlarının da artmasına neden olacaktır. Hemşirelerin bakım süreçlerinde hastaların stres düzeylerini azaltmaya ve umut düzeyini arttırmaya yönelik girişimlere yer vermesinin hastanın bakım süreçlerine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatürde, jinekolojik kanserli hastalarda stres ve umut düzeyinin birlikte incelendiği çalışmalar sınırlıdır. Hastaların stres durumlarının umut düzeylerini de etkileyebileceği düşüncesinden yola çıkılarak bu araştırma, jinekolojik kanserli hastaların stres ve umut düzeylerini belirlemek ve hastaların stres ve umut düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

### Araştırma Soruları:

- Jinekolojik kanserli hastaların stres ve umut düzeyleri nasıldır?
- Jinekolojik kanserli hastaların stres ve umut düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
- Hastaların stres ve umut düzeyini yordayan etmenler nelerdir?

## GEREÇ VE YÖNTEM

### Araştırmanın Türü (Tasarımı)

Bu araştırma, tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı nitelikte yapılmış bir çalışmadır.

### Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, bir tıp fakültesi hastanesi kadın hastalıkları ve doğum anabilim dalı ve radyasyon onkolojisi anabilim dalı kliniklerinde, Haziran-Ekim 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

### Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Haziran-Ekim 2018 tarihleri arasında bir tıp fakültesi hastanesinin kadın hastalıkları ve doğum anabilim dalı kliniğinde yatarak tedavi gören ve radyasyon onkolojisi ünitesinde gününbirlik tedavi gören jinekolojik kanser tanılı 551 hasta oluşturmuştur. Örneklem sayısı power analiz sonucunda %95 güç ve 0.05 anlamlılık düzeyinde hesaplanmıştır. Klinikte veya ayaktan tedavi merkezinde jinekolojik kanser tanısı ile takip edilen

hastalardan çalışmaya katılmayı kabul eden, Türkçe bilen, okuryazar olan 124 hasta çalışmaya dâhil edilmiştir.

### Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, Tanımlayıcı Veri Toplama Formu, “Algılanan Stres Ölçeği” (ASÖ) ve “Sürekli Umud Ölçeği” (SUÖ) ile elde edilmiştir. Veri toplama formu, hastaların kendilerine verilerek soruları yanıtlamaları istenmiş, daha sonra veri toplama formları geri alınmıştır. Veri toplama işlemi hastaların tedavi ve bakımlarını aksatmayacak şekilde uygulanmış ve yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

**Tanımlayıcı Veri Toplama Formu:** Bu formda, hastaların yaşı, öğrenim durumu, medeni durumu, çalışma durumu, gelir düzeyi, sosyal güvence varlığı, hastalık tanısı, ne kadar süre önce tanı aldığı, hastalık evresi, hastalığı nedeniyle ameliyat olma durumu, kemoterapi alma durumu, psikolojik desteğe ihtiyacı olma durumu, kendisini nasıl hissettiği ve psikiyatrik yardım alma durumunu sorgulayan 14 soru yer almaktadır.

**Algılanan Stres Ölçeği:** Ölçek, kişinin hayatındaki birtakım durumların ne derece stresli algılandığını ölçmek amacıyla Cohen ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilmiş, Eskin ve arkadaşları (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Toplam 14 maddeden ölçeğin, “Yetersiz Öz Yeterlik Algısı” ve “Stres/Rahatsızlık Algısı” olarak iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek, “Hiçbir zaman (0)” ile “Çok sık (4)” arasında değişen 5’li Likert tiptedir. Ölçekteki maddelerden olumlu ifade içeren 7’si tersten puanlanmaktadır. Ölçek puanları 0 ile 56 arasında değişmektedir ve yüksek puan stres durumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin soru formunda bulunan algılanan stres ile ilgili soruların güvenilirlik oranı Cronbach Alpha 0.84 olarak hesaplanmıştır (Eskin, Harlak, Demirkıran ve Dereboy, 2013). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha oranı 0.82 olarak bulunmuştur.

**Sürekli Umud Ölçeği:** Snyder ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Tarhan ve Bacanlı (2015) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılan ölçek, 12 madde ve iki alt boyuttan oluşan Likert tipi 8’li bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan 64’dür. Ölçekten alınan yüksek puan umud düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach Alpha

katsayısı 0.83 olarak bulunmuştur (Tarhan ve Bacanlı, 2015). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha oranı 0.85 olarak bulunmuştur.

### Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences for Windows 22.0) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin tanımlayıcı istatistiklerinde ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Değişkenlerin dağılımı Kolmogorov Simirnov test ile ölçülmüş, verilerin normal dağılım göstermediği saptanmış, nicel verilerin analizinde Man-Whitney U test, Kruskal - Wallis Testi, sperman korelasyon analizi ve lineer regresyon analizi kullanılmıştır. Hesaplamalarda anlamlılık sınırı olarak  $p < 0.05$  değeri kullanılmıştır.

### Araştırmanın Etik Yönü

Veri toplama işlemi öncesinde çalışmanın yürütüleceği hastanenin etik kuruluna başvuru yapılmış ve (Tarih: 21.05.2018; Sayı: 2018/9.4 karar nolu izin alınmıştır. Etik kurul sonrasında Hastane Başhekimliği, kadın hastalıkları ve doğum anabilim dalı ve radyasyon onkolojisi anabilim dalı kliniklerinden araştırma izni alınmıştır. Araştırmanın amacı hastalara sözel olarak açıklanmış, çalışmaya katılmayı kabul eden hastaların yazılı onamları alınmıştır.

### BULGULAR

Çalışmaya katılan hastaların %58.1’i endometrium (Korpus uteri) kanseri tanısı almış, %87.1’i hastalığın tanısını 1-6 ay önce aldığı, %51.6’sı hastalığın evresini bilmediğini ve %84.7’si hastalık nedeniyle ameliyat olduğunu ifade etmiştir. Hastaların %79.8’i psikolojik desteğe ihtiyaç duymadığını, %91.1’i kemoterapi almadığını, %58.1’i olumlu duygular içinde olduğunu ve %80.6’sı tedaviyi gerektirecek psikiyatrik tedavi almadığını ifade etmiştir (Tablo 1).

**Tablo 1. Jinekolojik Kanserli Hastaların Hastalık Durumlarına İlişkin Veriler**

Değişkenler	n	%	
Hastalık tanısı	Serviks Kanseri	24	19.4
	Over Kanseri	24	19.4
	Endometrium (Korpus Uteri) Kanseri	<b>72</b>	<b>58.1</b>
	Diğer *	4	3.1
Hastalık tanısı süresi	1-6 ay önce	<b>108</b>	<b>87.1</b>
	7-12 ay önce	11	8.9
	25 ay ve üzeri	5	4.0
Hastalığın evresi	Bilmiyor	<b>64</b>	<b>51.6</b>
	Evre 1	40	32.3
	Evre 2	13	10.5
	Evre 3	4	3.1
	Evre 4	3	2.5
Hastalık nedeniyle ameliyat olma durumu	Ameliyat olan	<b>105</b>	<b>84.7</b>
	Ameliyat olmayan	19	15.3
Kemoterapi tedavisi alma durumu	Alıyor	11	8.9
	Almıyor	<b>113</b>	<b>91.1</b>
Psikolojik desteğe ihtiyaç duyma durumu	İhtiyaç duyuyor	25	20.2
	İhtiyaç duymuyor	<b>99</b>	<b>79.8</b>
Kendini nasıl hissettiği	Olumlu duygular	<b>72</b>	<b>58.1</b>
	Olumsuz duygular	12	9.8
	Ne olumlu ne olumsuz	40	32.1
Tedavi gerektirecek psikiyatrik yardım alma durumu	Alıyor	24	19.4
	Almıyor	<b>100</b>	<b>80.6</b>

\*Diğer: Pelvik kanser

Hastaların Algılanan Stres Ölçeği puan ortalaması  $34.56 \pm 8.27$  ve Sürekli Umut Ölçeği puan ortalaması  $56.31 \pm 7.80$  olarak bulunmuştur (Tablo 2).

**Tablo 2. Algılanan Stres Ölçeği ve Sürekli Umut Ölçeği Puan Ortalaması**

Ölçekler	Ortalama $\pm$ SS
Algılanan Stres Ölçeği	$34.56 \pm 8.27$
Sürekli Umut Ölçeği	$56.31 \pm 7.80$

**Tablo 3. Algılanan Stres Ölçeği ve Sürekli Umut Ölçeği Arasındaki Korelasyon**

	Umut Düzeyi Ölçeği
Algılanan Stres Düzeyi Ölçeği	$r_s = -0.348$
	$p = 0.000$

 $r_s$ : Sperman Korelasyon;  $p < 0.05$ 

Algılanan Stres Ölçeği ile Sürekli Umut Ölçeği arasında negatif yönde orta düzeyde korelasyon bulunmuştur ( $p = 0.000$ ) (Tablo 3).

Lineer regresyon uygulanarak ASÖ psikolojik desteğe ihtiyaç duyma ve kendini nasıl hissettiği bağımsız değişkenlerinin ne ölçüde yordadığı belirlenmiş ve bu işlemin sonucunda kendini nasıl hissettiği 2.2 kat, psikolojik desteğe ihtiyaç duyma negatif yönde 5 kat ASÖ puanını etkilediği bulunmuştur. Psikolojik desteğe ihtiyaç duyma ve kendini nasıl hissettiği ASÖ ölçeğinin puanının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür ( $p = 0.000$ ) (Tablo 4).

Lineer regresyon uygulanarak SUÖ kendini nasıl hissettiği bağımsız değişkenlerinin ne ölçüde yordadığı belirlenmiş ve bu işlemin sonucunda  $F = 11.125$   $p < 0.05$   $R^2 = 0.76$  olarak bulunmuş, SUÖ ölçeğinin toplam varyansın %0.076'sının bu değişkenle açıklandığı görülmüştür. Kendini nasıl hissettiğinin SUÖ'nin puanının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür ( $p = 0.001$ ) (Tablo 4).



**Tablo 4. Algılanan Stres Ölçeği ve Sürekli Umud Ölçeği Puanını Yordayan Etmenlerin Lineer Regresyon Çözümleme Sonuçları**

<b>Algılanan Stres Ölçeği</b>						
<b>Değişkenler</b>	<b><math>\beta</math></b>	<b>t</b>	<b>p</b>	<b>F</b>	<b>Model (p)</b>	<b>R<sup>2</sup> (%95 GA)*</b>
Psikolojik desteğe ihtiyaç duyma	-4.959	-2.842	0.005	9.227	0.000	0.118
Kendini nasıl hissettiği	2.294	2.997	0.003			
<b>Sürekli Umud Ölçeği</b>						
<b>Değişkenler</b>	<b><math>\beta</math></b>	<b>t</b>	<b>p</b>	<b>F</b>	<b>Model (p)</b>	<b>R<sup>2</sup> (%95 GA)*</b>
Kendini nasıl hissettiği	-2.457	-3.335	0.001	11.125	0.001	0.076

## TARTIŞMA

Araştırmaya katılan hastaların %58.1'inde endometrium kanseri, %19.4'ünde serviks kanseri ve %19.4'ünde over kanseri saptanmıştır. Ülkemizde, endometriyum (korpus uteri) kanseri, kadın kanserleri içinde beşinci sırada yer alırken, jinekolojik kanserler içinde ilk sıradadır (Ferlay ve ark., 2021). Ege Üniversitesinde 1992-2017 yılları arasında tanı alan ve tedavisi yapılan 3379 korpus uteri kanserinin incelendiği çalışmada, 50-59 yaş grubu kadınlarda %41.6 oranı ile en sık görülen jinekolojik kanserin korpus uteri kanseri olduğu saptanmıştır (Akman ve ark., 2019). Hastaların %87.1'i hastalığın tanısını 1-6 ay öncesinde, %8.9'unun 6-12 ay arasında aldığını ifade etmişlerdir. Sun ve arkadaşlarının (2002) kanserli hastalar ile yaptığı çalışmada hastaların %52.9'unun tanısını bir yıldan kısa sürede aldığı saptanmıştır (Sun ve ark.; 2002). Literatür araştırma sonucuna paralellik göstermektedir.

Hastaların %96'sı psikolojik destek almadığını ifade etmişlerdir. Hastaların %79.8'i psikolojik desteğe ihtiyaç duymadığını, %58.1'i olumlu duygular içinde olduğunu ifade etmişlerdir (Tablo 1). Hastaların yarısından fazlası hastalığının evresini bilmediğinden olumlu duygular içinde oldukları ve profesyonel desteğe ihtiyaç duymadıkları düşünülmektedir. Kanser hastaları; tanı aşmasından başlayarak, tedavi süreci boyunca farklı fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunlar yaşayabilmektedirler (Özçelik, Fadiloğlu, Uyar ve Karabulut, 2010). Özellikle kanser tanısı alan hastalarda olumsuz duygu ve düşünceler gelişebilmekte, yaşam doyumları düşmektedir (Bektaş ve Akdemir, 2009). Yapılan diğer bir araştırmada ise, hastalara aileleri ve arkadaşları tarafından sağlanan psiko-sosyal desteğin kanser hastalarının genel iyilik halini

etkileyerek hastalığın seyrinde olumlu sonuçlar meydana getirdiğini göstermektedir (Gümü; 2006). Başka bir çalışmada da kanser tanısı almış hastalara, aile ve arkadaşlarının destekleyici bir tutum ile yaklaştıkları görülmüş, bazı katılımcıların tedavi sürecinde psikolojik yıkım yaşadıkları bazı katılımcıların ise tedaviye uyum sağladıkları betimlenmiştir (Karakartal 2017).

Araştırmada hastaların Algılanan Stres puanlarının ortalamasının ( $34.56 \pm 8.27$ ) orta seviyenin üzerinde olduğu belirlendi (Tablo 2). Kanser tanısı almak, hastalık nedeniyle kemoterapi tedavi görmek hastalar için stres yaratan bir durum olduğu düşünülmektedir. Jinekolojik kanser hastalarında algılanan stres düzeyini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır, ancak Kurt ve Savaşer'in (2012) kanserli adölesanlarda yaptığı çalışmada da ASÖ puanlarının ( $36.29 \pm 3.61$ ) orta seviyenin üzerinde olduğu ve Pakyüz ve ark.'nın (2019) kemoterapi alan hastalarda yaptığı çalışmada ASÖ puan ortalaması  $30.62 \pm 5.70$  olarak bulunmuştur (Kurt ve Savaşer; 2011; Pakyüz, Çaydam ve Şahin, 2019). Li ve arkadaşlarının (2015) hematolojik kanser hastalarında yaptığı çalışmada Miaskowski ve arkadaşlarının (2018) kanser hastaları ile yaptığı çalışmada olguların algılanan stres düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır (Li ve ark., 2015; Miaskowski ve ark., 2018). Çalışma bulgusundan farklı olarak Joseph ve arkadaşlarının (2006) prostat kanseri hastası ile gerçekleştirdiği çalışmasında, algılanan stres puan ortalamalarının  $19.76 \pm 5.30$  olduğunu belirtmiş, katılımcıların düşük düzeyde stres deneyimlediklerini belirtmiştir (Joseph, Thibault ve Ruttle-King, 2006). Bu sonuç, prostat kanserinin mortalite oranının daha düşük olması ve prostatın hayati bir organ olmamasına yönelik olabileceği düşünülmüştür.

Araştırmada hastaların Sürekli Umut puanlarının ortalamasının ( $56.31 \pm 7.80$ ) orta seviyenin üzerinde olduğu belirlendi (Tablo 2). Umut düzeylerinin yüksek olması kanserli hastalarda tedaviye uyum sürecini etkilediği düşünülmektedir. Körükçü'nün (2018) jinekolojik kanser tanısı alan kadınlarda yaptığı nitel çalışmada, hastalardan bazılarının kanser tanısından sonra eskisinden daha çok hayatı sorguladığı ve çoğunun iyileşme umudu taşıdığı belirlenmiştir (Körükçü, 2018). Atan ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında kanser hastalarının umutsuzluk düzeyinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (Atan ve ark., 2020). Aslan ve arkadaşlarının (2007) kanserli hastalarda yaptığı çalışmada hastaların umut düzeylerinin orta seviyenin üzerinde olduğu belirlenmiştir (Aslan, Sekmen, Kömürcü ve Özet, 2007). Hastaların umut düzeyinin yüksek olması, tedaviye katılım ve uyum açısından önemlidir.

Algılanan stres ile sürekli umut ölçeği arasında negatif yönde orta düzeyde korelasyon bulunmuştur ( $p= 0.000$ ) (Tablo 3). Uzun süreli strese maruz kalmak, uzun süren tedavi süreci ve olumsuz düşüncelerin artması hastalarda umutsuzluğa neden olmaktadır. Buna göre algılanan stres puanı arttıkça, umut düzeyi puanı azalmaktadır. Liu ve arkadaşlarının (2009) umut düzeyi düşük olan kanser hastalarında depresyonun daha sık görüldüğünü saptamıştır (Liu ve ark., 2009). Kavradım ve arkadaşlarının (2013) kanserli hastalarda yaptığı çalışmada, anksiyetesi fazla olan hastaların umut düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur (Kavradım, Özer ve Bozcuk, 2013). Tarhan ve Bacanlı'nın (2015) çalışmasında, kaygı düzeyi yüksek olan hastaların umut düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir (Tarhan ve Bacanlı, 2015).

Hastalardan psikolojik desteğe ihtiyaç duyanların ve olumsuz duygular içinde olanların stres düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmada hastaların lineer regresyon uygulanarak Sürekli Umut ölçeği kendini nasıl hissettiği bağımsız değişkeninin anlamlı yordayıcı olduğu saptanmıştır ( $p = .006$ ) (Tablo 4). Olumlu duygular içinde olan hastaların umut düzeyi yüksek bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda sosyal desteğin kanser tanısı alan bireylerin umudu üzerinde önemli bir faktör olduğu ve sosyal desteği iyi olan hastaların umut düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir (Nehir, Tavşanlı, Özdemir ve Akyol, 2019; Pehlivan, Ovayolu, Ovayolu, Sevinç ve Camcı, 2012).

### **Araştırmanın sınırlılıkları**

Araştırmanın, tek bir merkezde yapılmış olması çalışmanın kısıtlıklarındandır. Elde edilen sonuçlar, verilerin toplandığı tarihlerde ve çalışmanın yapıldığı hastaneye başvuran hastaların verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

### **SONUÇ**

Jinekolojik kanserli hastalarda algılanan stres ile umut düzeyleri ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, hastaların çoğunluğunun (%87.1) altı aydan kısa süredir tanı aldığı ve yarısının (%51.6) hastalığının evresini bilmediği görülmüştür. Hastaların yarıdan fazlası (%58.1) olumlu duygular içerisinde olduğunu ve çoğunluğu (%79.8) psikolojik desteğe ihtiyaç duymadığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar, hastaların hastalığın erken evresinde olması sebebiyle henüz hastalığı kabul sürecine geçemediklerini düşündürmüştür. Hastaların algıladıkları stres ve umut düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. Hastaların stres düzeyleri arttıkça, umut düzeyleri düşmektedir. Hastaların bu süreçte psikolojik olarak desteklenmesinin ve olumlu duygular içerisinde olmasının stresi düzeyinde ve umut düzeyinde etkili olduğu görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, jinekolojik kanserli hastalarda stres ve umutsuzluğun sağlık ekibinin diğer üyeleri ile işbirliği içinde değerlendirilmesi ve umut düzeyleri düşük ve stres düzeyi yüksek olan hastaların ilgili birimlere yönlendirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, hemşirelerin bakım sürecinde hastaların umudunu etkileyen faktörleri bilerek girişimlerini planlaması ve uygulamaya koyması, jinekolojik kanser tedavisi alan hastaların, algıladıkları stres ve umut düzeyinin rutin olarak değerlendirilmesi önerilmektedir.

### **Araştırmanın Etik Yönü / Ethics Committee Approval**

Araştırma için Kocaeli Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onayı alınmıştır (Tarih: 21.05.2018; Sayı: 2018/9.4)

### **Yazar Katkısı / Author Contributions**

Fikir/Kavram: K.D.B., E.U.; Tasarım: E.U., K.D.B.; Denetleme/Danışmanlık: K.D.B.; Analiz ve/veya Yorum: E.U., K.D.B.; Kaynak Taraması: E.U.; Makalenin Yazımı: K.D.B.; Eleştirel İnceleme: E.U., K.D.B.

**Hakem Değerlendirmesi / Peer-review**

Dış bağımsız.

**Çıkar Çatışması / Conflict of Interest**

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

**Finansal Destek/Financial Disclosure**

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

**KAYNAKLAR**

- Akman, L., Yıldırım, N., Terek, M. C., Özşaran, Z., Alanyalı, S., Haydaroglu, A. ...Özşaran, A.A (2019). Korpus uteri kanserlerinin epidemiyoloji ve sağ kalım özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 58,33-38.
- Aslan, Ö., Sekmen, K., Kömürçü, Ş., Özet, A. (2007). Kanserli hastalarda umut. *CÜ Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(2), 18-24.
- Atan, G., Özer, Z., Turan, G. B. (2020). Kanser hastalarında umutsuzluk ve manevi bakım algısının değerlendirilmesi. *Journal of Contemporary Medicine*, 10(2), 403-410.
- Atmaca, G. D., Durat, G. (2015). Kanser hastalarında intihar riski. *Journal of Human Rhythm*, (4),127-132.
- Bektaş, A. H., Akdemir, N. (2009). Kanserli bireylerde fonksiyonel durumun önemi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(3), 54-60.
- Bilge, Ç., Kaydırak, M. M., Aslan, E. (2016). Jinekolojik kanserin cinsel yaşam üzerindeki etkileri. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 31-38.
- Bilgin, N., Yıldırım, E. (2017). Kanserli hasta yakınlarının algıladığı sosyal destek ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aydın Sağlık Dergisi*, 3(2), 33-49.
- Eker, A., Aslan, E. (2017). Jinekolojik kanser hastalarında psiko-sosyal yaklaşım. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(4), 298-303.
- Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F., Dereboy, Ç. (2013). Algılanan stres ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlilik ve geçerlik analizi. *Yeni Symposium Journal*, 51(3), 132-140.
- Ferlay, J., Colombet, M., Soerjomataram, I., Parkin, D. M., Piñeros, M., Znaor, A., Bray, F. (2021). Cancer statistics for the year 2020: An overview. *International Journal of Cancer*, 149(4), 778-789. doi: 10.1002/ijc.33588
- Gümüş, B.A. (2006). Meme kanserinde psiko-sosyal sorunlar ve destekleyici girişimler. *Meme Sağlığı Dergisi*, 2(3), 108-114.
- Joseph, H. J., Thibault, G. P., Ruttle-King, J. (2006). Perceived stress and quality of life among prostate cancer survivors. *Military Medicine*, 171(5), 425-429. doi: 10.7205/MILMED.171.5.425
- Karakartal, D. (2017). Kanser tanısı almış hastaların ruh sağlıkları ile kişisel yardım ve destekleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 583-599.
- Kavradım, S. T., Özer, Z. C., Bozcuk, H. (2013). Hope in people with cancer: A multivariate analysis from Turkey. *Journal of Advanced Nursing*, 69(5), 1183-1196. doi: 10.1111/j.1365-2648.2012.06110.x
- Körükçü, Ö. (2018). Bazı yaşamsal geçişler zordur. Jinekolojik kanser tanısı almak gibi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(3), 248-254.
- Kurt, A.S., Savaşer, S. (2011). Kanserli adölesanların algılanan stres düzeyine re-mission video oyununun etkisi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 19(3), 153-160.
- Li, Y., Yang, Y., Zhang, R., Yao, K., Liu, Z. (2015). The mediating role of mental adjustment in the relationship between perceived stress and depressive symptoms in hematological Cancer patients: A cross-sectional study. *Plos One*, 10 (11), 45-86. doi: 10.1371/journal.pone.0142913
- Liu, L., Fiorentino, L., Natarajan, L., Parker, B.A., Mills, P.J., Sadler, G.R. ... Ancoli-Israel S. (2009). Pre-treatment symptom cluster in breast cancer patients is associated with worse sleep, fatigue and depression during chemotherapy. *Psychooncology*, 18, 187-194. doi: 10.1002/pon.1412
- Miaskowski, C., Paul, S. M., Mastick, J., Abrams, G., Topp, K., Smoot, B. ...Levine, J.D. (2018). Associations between perceived stress and chemotherapy-induced peripheral neuropathy and toxicity in adult cancer survivors. *Journal of Pain and Symptom Management*, 56(1), 88-97. doi: 10.1016/j.jpainsymman.2018.02.021
- Nehir, S., Tavşanlı, N. G., Özdemir, Ç., Akyol, T. A. (2019). Determination of hopelessness and the perception of illness in cancer. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 79,115-131. doi: 10.1177/0030222817704336
- Özçelik, H., Fadiloğlu, Ç., Uyar, M., Karabulut, B. (Eds.). (2010). Kanser Hastaları ve Aileleri İçin Palyatif Bakım. (1.Baskı). İzmir: Üniversiteler Ofset Basım; 45-50.
- Pakyüz, S. Ç., Çaydam, Ö. D., Şahin, C. K. (2019). Sitotoksik kemoterapi alan hastalarda stres belirtileri ve düzeyi ile baş etme yöntemleri arasında ilişki var mıdır? *Journal of Academic Research in Nursing*, 5(1), 1-9. doi:10.5222/jaren.2019.28190

- Pehlivan, S., Ovayolu, O., Ovayolu, N., Sevinç, A., Camcı, C. (2012). Relationship between hopelessness, loneliness, and perceived social support from family in Turkish patients with cancer. *Supportive Care in Cancer*, 20(4), 733-739. doi: 10.1007/s00520-011-1137-5
- Sun, C. C., Bodurka, D. C., Donato, M. L., Rubenstein, E. B., Borden, C. L., Engquist, K. B. ... Gershenson, D. M. (2002). Patient preferences regarding side effect of chemotherapy for ovarian cancer: Do they change over time? *Gynecologic Cancer*, 87, 118-128. doi:10.1006/gyno.2002.6807
- Tarhan, S., Bacanlı, H. (2015). Sürekli umut ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 1-14.
- Yıldız, E., Dedeli, Ö., Pakyüz, S. Ç. (2016). Kanser hastalarına bakım veren aile üyelerinin bakım yükü ve yaşam kalitesinin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13(3), 216-225. doi:10.5222/HEAD.2016.216